

mig, ikke tillægge den en saa overordentlig stor Betydning, som navnlig det ærede Medlem for Christed Amts 2den Valgkreds (Sagb) forekom mig at være tilbøjelig til. Det, som er det Værste, der var at sige imod denne Lov, er det at den i Grunden er saa meningsløs, og at den ogsaa har vist sig faktisk at bringe en høj Grad af Forvirring ind i Forholdene. Sagen er jo nemlig den, at den ligesom forbyder Husbonden at give et Skudsmaal i Skudsmaalsbogen, men at den jo paa den anden Side ikke har gjort dette til Gjenstand for det Offentliges Kontrol, men Husbonden kan trostigt gjøre det, naar han kan stole paa, at Lyendet ikke vil søge ham derfor, thi det hedder udtrykkelig, at det kun er, naar det af Lyendet forlanges, at han kan tiltales ved en privat Politisag for Overtrædelse af Forbudet, med andre Ord, Lyendet kan anlægge privat Sag mod ham, og berunder faae ham dømt. Men deraf bliver jo aabenbart Følgen den, som det jo ogsaa faktisk har vist sig, at Forholdet med Lethed kan opretholdes i den samme Stilling, hvori det var tidligere, thi de Lyender, som kunne vente et godt Skudsmaal, som vide, at de ville faae det og faae det, ville jo paa ingen Maade lægge Sag an mod Husbonden, fordi han har indført et saadant godt Skudsmaal for dem i deres Skudsmaalsbog. Det vil aldrig ske og er heller ikke skel. Men Følgen deraf er, at der endnu bestandigt i Skudsmaalsbøgerne hyppigt findes saadanne Skudsmaal — men steds gode Skudsmaal. Jeg har Leilighed til at se en Mængde Skudsmaalsbøger, idet de ofte forekomme i Netsfager, og det har vist sig, at Systemet for en meget stor Del forkætted, men det fører til en ikke ringe Grad af Forvirring, idet nogle og det ikke faa, Husbonden mene, at det er deres Pligt at lade være at skrive et Skudsmaal i Skudsmaalsbogen om de end kunde være betryggede mod Ansvar i saa Henseende. Det har ført til en ikke ringe Grad af Forvirring i Forholdet, idet det nu viser sig, at der fremkommer Skudsmaalsbøger, som indeholde Vidnesbyrd, og at man derfor faaer den samme Lov om tidligere ligeoverfor de Skudsmaalsbøger som ikke indeholde Noget. Men jeg tror ikke, at dette Forhold i og for sig har en saa overdreven stor Betydning. Derimod er det som sagt min Overbevisning, at de øvrige Forhold, jeg har paa-peget, have i Forbindelse med de sociale Forholds Udvikling medført en mere ugunstig Stilling for Husbonden, end tidligere. Naar den ærede Ordfører for Udvalget indrømmede, at det vel var saa, at Lovgivningen i det Hele taget havde stillet Husbonden ugunstigere, og at Lyendet ikke derved var blevet stillet ugunstigere, men som han sagde, at de faktiske, de sociale Forhold havde til en vis Grad stillet Lyendet mindre heldigt, idet Forholdet for en stor Del havde tabt sin Karakter af et Familieforhold, saa maa jeg sige,

at denne Indvending forekommer mig at være besynderlig fra ham, der netop som Ordfører for Udvalgets Flertal har i Betænkningen fremhævet som en Fordel ved Lyendeloven af 10de Mai 1854, at den havde bragt det derhen, at Forholdet mellem Husbond og Lyende betragtedes som et rent Kontraktforhold og kun tilraader at tage Hensyn til de fremkomne Andragender, forsaavidt de ere Udtryk for denne Opfattelse. Nei! Jeg tror ikke, denne Omstændighed, den Forandring, der unegtelig er i de sociale Forhold, navnlig i Gaardmandsklassen, thi det er vel egentlig der, den er foregaaet, egentlig har stillet Lyendet ugunstigere, thi hvad er det, man mener med at ville gjøre Lyendeforholdet mere til et Familieforhold. Det er paa den ene Side det, at lade Lyendet blive i en højere Grad delagtigt i Familielevets Gøder, men paa den anden Side, som en uundgaaelig Konsekvens deraf, at det ogsaa bliver delagtigt i Familielevets Løang, under hvilken det tidligere, før Loven af 10de Mai 1854, kan jeg gjerne sige sunkede, og som man med almindelig Bifald affastede dengang. Nu vil jeg ingenlunde paasta, hvad jo ogsaa meget tydelig fremgaar af Mindretallets Betænkning, at de Forslag, som ere fremkomne fra Randers Amts Landhusholdningselskab, skulle være fortræffelige. Tvertimod! Man har forøvrigt gjort dem nogen Uret ved forskellige Bemærkninger; man har navnlig sagt, at Indstillingen gik ud paa at tvinge Lyendet hen til et andet Bærning end dets rette, men det er ikke Tilfældet. Det, der staar deri er det at henpege paa, at Lyende og Husbond kunne vedtage et andet Bærning for Lyendet end det, som vilde blive dets Bærning, naar det forlod Tjenesten, altsaa vedtage det Bærning, som er Tjenestesteds Bærning. Man kan jo ikke være i Tvivl om, at det er noget, der godt kan gøres, uden at der behøves nogen ny Lov derom; thi det staar Folk aldeles frit for at vedtage hvilket Bærning man vil. Men forøvrigt vil jeg slynde mig med at tilføje, at jeg saa langtfra mener, at man burde opfordre til saadanne Vedtagelser, at jeg tvertimod vilde finde det meget uheldigt, om det blev almindeligt, fordi Lyendet derved virkelig udsættes for at blive affaaeret fra sin Ret, saa jeg billiger det ingenlunde; men jeg siger blot, man maa heller ikke forestille sig det værre, end det er. Ligeledes er det heller ikke aldeles rigtigt, naar det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds (N. Jensen) mente, at Forslaget gik ud paa at ville tilbageføre Husbondens gamle Løangsret overfor Lyendet ved Indførelsen af de foreslaaede Bøder. Det er dog ikke Mening; thi den Ret har han ikke haft men derimod en anden Ret, som vi alle veed, indtil Loven af 1854, nemlig den at kunne tage sig selv til Rette ved fysisk Magt, men denne tænker jo ingen paa; men dermed vil jeg heller